

עדכון לקוחות: הגברת האכיפה כלפי עבירת מתן שוחד לעובד ציבור זר

ההתפתחויות האחרונות בקשר עם אכיפת עבירת מתן השוחד לעובד ציבור זר, מלמדות כי תאגידיים ואנשי עסקים ישראלים הפועלים בזירה המסחרית הבינלאומית חשופים יותר מתמיד להליכים שונים ואף להעמדה לדין בגין עבירה זו. בעדכון זה נבקש להציג מקצת מן ההתפתחויות האמורות ולהציג, על קצה המזלג, צעדים שעשויים לצמצם את החשיפה המשפטית בתחום זה.

שנת 2016 – בסימן אכיפה מוגברת

ביום 15 בדצמבר 2016, הורשע לראשונה בישראל, תאגיד ישראלי בעבירה של מתן שוחד לעובד ציבור זר. במסגרת הרשעה זו, שהושגה במסגרת הסדר טיעון, הטיל בית משפט השלום בתל אביב על התאגיד שהורשע קנס בסך 2.25 מיליון ש"ח וחילוט בסכום זהה. על פי כתב האישום, הראשון שהוגש בישראל בגין עבירה זו, התאגיד שיחד את מנכ"ל משרד הפנים במדינה אפריקאית בסכום של למעלה מ-500 אלף דולר, בכדי שיפעל לקידום האינטרסים של התאגיד במדינה. בעקבות מתן השוחד התאגיד זכה במכרז מטעם המדינה וחתם על הסכמים בשווי של 30 מיליון דולר.

במסגרת הסדר הטיעון, לצד הקנס והחילוט, התחייב התאגיד לאמץ נהלים פנימיים מחייבים ומנגנוני פיקוח ובקרה, על מנת למנוע הישנותה של העבירה. בפסק הדין, ציין בית המשפט במפורש, כי בעת קביעת עונשי הקנס והחילוט, הנחשבים נמוכים ביחס למה שהחוק מאפשר, נלקחה בחשבון העובדה שהמדובר במקרה הראשון בו נאכפת בישראל עבירת מתן השוחד לעובד ציבור זר.

מספר ימים לאחר מכן, פורסם כי המשטרה חוקרת מקרה נוסף של מתן שוחד לכאורה על-ידי גורם ישראלי לעובד ציבור לשעבר במדינה אפריקאית אחרת. משטרת ישראל מסרה כי החקירה מתנהלת בשיתוף פעולה עם הרשויות באפריקה, שוויץ וארה"ב, במסגרת המאמץ הבינלאומי בהובלת ארגון ה-OECD, כנגד התופעה של מתן שוחד לעובדי ציבור זרים.

מקורם של צעדי אכיפה אלה בתיקון לחוק העונשין הישראלי ("החוק"), אותו אימצה הכנסת בשנת 2008, כחלק מתהליך הצטרפותה של מדינת ישראל ל-OECD (תהליך במסגרתו ישראל אף הצטרפה לאמנות בין-לאומיות בתחום המאבק בשחיתות). במסגרת התיקון, נוספה עבירה של מתן שוחד לעובד ציבור במדינה זרה, לפיה חל איסור על מתן שוחד לעובד ציבור זר במטרה להשיג, להבטיח או לקדם פעילות עסקית או יתרון אחר בנוגע לפעילות עסקית. שוחד מוגדר בחוק כטובת הנאה כספית או הטבה בשווה כסף, ויכול להינתן באופן ישיר או עקיף. כאשר נותן שוחד הוא תאגיד, ניתן להעמיד לדין גם את התאגיד וגם את העובדים בתאגיד שאחראים למתן השוחד, בהתאם לנסיבות המקרה.

העונש הקבוע בחוק בגין עבירת מתן שוחד לעובד ציבור זר הנו מאסר עד שבע שנים או קנס בגובה מקסימלי של 1.1 מיליון ש"ח ליחיד ו-2.2 מיליון ש"ח לתאגיד, או פי ארבעה משווי טובת הנאה שהושגה או שהייתה כוונה להשיגה באמצעות מעשה העבירה – לפי הגבוה מביניהם. בנוסף לעונש, רשאי בית המשפט להורות על חילוט בשווי של התועלת שהופקה מן השוחד.

לשם השוואה, ה-FCPA (Foreign Corrupt Practices Act), החוק האמריקאי האוסר מתן שוחד לעובד ציבור זר, קובע מאסר של עד 20 שנים ו/או קנס בגובה מקסימלי של 5 מיליון דולר ליחיד ו-25 מיליון דולר לתאגיד, או פי שניים משווי טובת הנאה שהושגה או שהייתה כוונה להשיגה באמצעות מעשה העבירה. עם זאת, משרד המשפטים האמריקאי

והרשות לניירות ערך בארה"ב, אינם מוגבלים בסכום הקנס אותו הם יכולים להטיל במסגרת הסדר ליישוב חקירה. כך, למשל, בדצמבר 2016, תאגיד טבע הישראלי וחברת בת שלו המאוגדת ברוסיה התקשרו בהסדר עם הרשויות בארה"ב ביחס למקרים של מתן שוחד לפקידי ממשל ולעובדי ציבור אחרים ברוסיה, אוקראינה ומקסיקו, במסגרתו נדרשו לשלם כ-520 מיליון דולר. אכיפת ה-FCPA במקרה של טבע, שהנו תאגיד ישראלי שעבירותיו בוצעו מחוץ לארה"ב, התאפשרה מפני שה-FCPA חל על כל תאגיד הנסחר בבורסה האמריקאית לניירות ערך, לרבות תאגיד זר.

בשנים שמאז אימוץ עבירת מתן השוחד לעובד ציבור זר לספר החוקים הישראלי, נשמעה ביקורת מבית ומחוץ על כך שלא נעשים מאמצים מספקים לאכיפת העבירה בישראל. עם זאת, ניכר כי בעת האחרונה ישראל פועלת להגברת אכיפת עבירת מתן שוחד לעובד ציבור זר, בהתאם לסטנדרטים הבינלאומיים הקבועים באמנות עליהן היא חתומה.

מספר משמעויות פרקטיות

לא ניתן להפריז בגודל ובמשמעות הנזק, הן הכלכלי והן התדמיתי, שיכול להיגרם לפרט או לתאגיד בגין עצם החקירה בחשד לעבירות שוחד לעובד ציבור זר. בהתאם, תאגידיים, ובפרט אלה מהם הפועלים בזירה המסחרית הבינלאומית, יכולים (ויש שיאמרו צריכים) לנקוט צעדים לצמצום הסיכון.

להלן מספר דוגמאות לצעדים כאמור שעשויים לסייע לתאגיד לצמצם את החשיפה המשפטית בתחום זה:

- אימוץ תכנית ציות ואכיפה פנימית למניעת שחיתות על פי הסטנדרטים העולמיים המקובלים, תוך התחשבות באופי התאגיד והסביבה שבה הוא פועל ובאופי פעילותו. על התאגיד לוודא הטמעה של התכנית בקרב עובדיו וכן בקרב נציגים, סוכנים, קבלנים וקבלני משנה עמם עובד. במסגרת גיבוש התוכנית, מומלץ לתת את הדעת להנחיות המפורטות במסמך שהוציא ה-OECD בקשר עם מניעת שוחד לעובד ציבור זר (Recommendation for Further Combating Foreign Bribery (2009)).
- הגברת מודעותם של מנהלים ועובדים בתאגיד לעבירות של מתן שוחד בכלל ושל מתן שוחד לעובד ציבור זר בפרט באמצעות דפי מידע, הדרכות וכדומה.
- מינוי גורם בכיר שיהיה אמון על מניעת שחיתות בתאגיד.
- אכיפת הקפדה על שקיפות חשבונאית בדרגים שונים של הארגון באמצעות תיעוד בספרים ושמירת רישומים של עסקאות התאגיד.
- הפעלת קו דיווח אנונימי/תיבת תלונות בנושאים הנוגעים למניעת שחיתות בארגון.

אנו עומדים לרשותכם בכל שאלה המתעוררת בנושא עדכון זה.

עו"ד ניר קירד

nirke@gornitzky.com

עו"ד תימור בלן, שותף

timorb@gornitzky.com

עו"ד שרון ריינגורץ

sharonr@gornitzky.com

עו"ד אסף הראל

assafh@gornitzky.com